

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. V. Remittitur subinde peccatum veniale post hanc vitam; non tamen per actum meritorium, aut satisfactorium, extra viam elicatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Et, si sale asperso per Helisæum Prophetam sterilitas aquæ sanata est, quàm magis divinis precibus sacratis sal sterilitatem rerum adfert humanarum; & conquinatos sanctificat, atque mundat, & purgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli avertit, & à phantasmatum versutis homines defendit?

Respondo; sanctificat, & mundat aqua benedicta, quatenus ex impetratione Ecclesiæ, Deus utentibus eam sæpe dat pium aliquem motum contra venialia, quem aliàs fortè non daret; neque verisimile, est quòd alio modo cinis vitulæ sanguine aspersus populum sanctificaverit atque mundaverit à peccatis venialibus.

100. Sed contrà; hoc modo potest conducere aqua benedicta ad tollenda etiam mortalia. Respondo, sed non ita frequenter, quia Deus non ita facilè placatur in uno casu, quàm in alio. Deinde homo difficiliter concipit motum necessarium ad deletionem mortalis, quàm venialis peccati. Denique Ecclesia non applicat illam aquam, uti nec alia Sacramentalia, nisi ad deletionem venialium.

Alia instantia. Arguis rursus: cinis vitulæ, sanguine aspersus, populum sanctificabat, & mundabat immediate ab immunditiis legalibus. Similiter sale asperso per Helisæum Prophetam, sterilitas aquæ immediate sanata est. Quin & ipsa aqua benedicta immediate auferit sterilitatem rerum humanarum, cetera bona multiplicat, & insidias diaboli avertit, & à phantasmatum versutis homines defendit; quidni igitur sanctificet conquinatos, eosque mundet à venialibus etiam immediate, quamvis tantum fallibiliter, & de congruo, sive per modum impetrationis?

101. Nec aliud videtur intendere Hiquæus supra: Si illud dicatur ex opere operato, inquit n. 54. quod confertur non solum intuitu operantis, sed alterius; sic dici possunt (Sacramentalia) ex opere operato causare, quia habent efficaciam; quatenus sanctitas Ecclesiæ ipsis applicatur mediatis orationibus, quibus hunc effectum ipsis impetrat à sponso. Si verò dicatur ex opere operato illud, quod de condigno, & infallibiliter ex meritis alterius datur, vel operatur, tunc Sacramentalia non causant ex opere operato; quia tantum impetrat Ecclesia, non meretur de condigno. Hæc ille.

Qui ibidem ad illam impetrationem remissionis venialium peccatorum requirit, ut Sacramentalia nobis applicentur mediante fide nostrâ, & cultu Religionis; quia, inquit, ceremoniæ, quarum usus debet esse religiosus, & humano modo, ideo in amentibus aut dormientibus fortè non habent effectum talem, licet in infantibus habeant alios effectus, ut fugandi dæmones, & similia.

102. Respondo, diversitatem hic petendam

esse ex materia subjectâ; altioris quippe ordinis est remissio peccatorum, etiam tantum venialium, quàm alii effectus; nam remissio non impetratur, ut fateatur ipse Hiquæus, nisi Sacramentalia nobis applicentur mediante fide nostrâ, & cultu Religionis; secus alii effectus: ergo similiter fieri potest, ut alii effectus conferantur immediate, remissio autem tantum mediatè; scilicet mediante pio motu, quo de condigno mereamur augmentum gratiæ, sine quo in præsentì vita peccatum veniale non remittitur, utpote quæ remissio, ut supra dixi, ordinatur ad mundandam & sanctificandam animam, quæ sanctificatio alterius planè rationis est à mundatione externa veteris Legis, & ab aliis effectibus supra enumeratis. Hucusque de remissione peccati venialis in hac vita.

Sed numquid aliquando remittitur post hanc vitam? Respondo:

CONCLUSIO V.

Remittitur subinde peccatum veniale post hanc vitam; non tamen per actum meritorium, aut satisfactorium, extra viam elicivum.

103. Doctor Subtilis 4. dist. 21. querit primo, Utrum post hanc vitam possit aliquid peccatum dimitti; & assignat duplicem modum huiusmodi remissionis, unum in Purgatorio, alterum in instanti mortis. De secunda conclusione (inquit n. 7.) potest dici dupliciter, uno modo sic, quòd nihil aliud est culpæ venialis remissio, quàm solutio pœnæ temporali debite pro ea. Probat, quia post actum transeuntem, culpa que manet nihil aliud est, nisi reatus ad pœnam debitam; iste autem reatus venialis non est nisi ad pœnam temporalem; & per consequens soluta pœna temporali in Purgatorio pro isto veniali, ex hoc ipso ipsa culpa venialis remissa est.

Non sic autem de mortali, quia pœna debita ei, non potest esse totaliter soluta, nisi primò sit aterna commutata in temporalem, & ista commutatio vocatur remissio culpæ mortalis. Hac autem remissio non fit nisi per voluntariam displicentiam orationatam, qualis non habetur post mortem.

Sic patet unus modus, quomodo post mortem non potest dimitti mortale, sed tantum pœna debita mortali prius dimissa; potest autem post mortem dimitti veniale prius non dimissum, quia potest solvi pœna totalis sibi debita, & in hoc ipsum remitteretur.

Hunc modum non amplectimur propter auctoritates Sanctorum, qui videntur distinguere inter remissionem culpæ cuiuscumque, & pœnæ, & maxime inter remissionem culpæ, & solutionem pœnæ debite illi culpæ.

Sequitur

Sequitur secundus modus, quem Doctor supra n. 8. exprimit hinc verbis: Ad propositum, opera istius, qui moritur in charitate, est post mortem non referatur ab ipso ad veniale, in quo moritur, dimittendum: nec etiam ipse habeat aliquam actum novum meritorium, per quem deleatur veniale: tamen illa opera prius facta, possunt esse à Deo relata ad remissionem istius venialis post mortem.

Et hoc isto modo; quia causa impediens dum est impedita, non ponit effectum: dum vero est non impedita, ponit; sed merita istius morientis in charitate, essent causa sufficiens deletionis venialis istius, vel relata ab ipso, vel à Deo acceptante illa in ordine ad istud: sunt autem impedita dum iste vivit, si semper actu manet in peccato veniali: post mortem vero tunc non sunt impedita, quia tunc non contrahit actum peccati venialis; igitur per illa delebuntur venialia post hanc vitam, puta in instanti mortis; nam continuò subjungit.

Ex hoc sequuntur duo. Primum, quod in instanti mortis remittuntur venialia, quia tunc non manet actus peccati venialis, & per consequens tunc cessat impedimentum. Aliud, quod omne peccatum veniale morientis in charitate, remittitur in hac vita, nisi ille continuet actum peccati venialis usque ad mortem, vel ad instanti mortis. Igitur continuatio actus peccati venialis usque ad mortem, impedit remissionem peccati venialis in hac vita.

Queris, quid sit illa continuatio? Respondet Hiquæus supra n. 55. complacentia aut perseverantia habitualis & interpretativa in peccato veniali commissio, supposito, quod non fuerit aliàs retractatum per Pœnitentiam, aut alia opera æquivalentia, aut media, quibus remittitur in via.

Et hoc est, quod intendit Doctor per illa verba: Si semper actu manet in peccato veniali &c. Non enim intelligit de actu complacentie actualis, sed de permanentia in peccato habituali quod commisit, & pro quo non satisfecit, ideoque infra §. Ex hoc sequuntur duo, excipit à remissione in instanti mortis casum, quo moriens actu continuet veniale, aut in eo complectatur: Nisi, inquit, continuet actum peccati venialis usque ad mortem, vel ad instanti mortis. Manere ergo actu in peccato veniali intelligit hic modo dicto, id est, in habituali. Hæc ille.

Sed contra; quomodo Scotus excipit à remissione in instanti mortis casum, quo moriens actu continuet veniale, aut in eo complectatur, qui docet isto casu peccatum veniale remitti in instanti mortis? Excipit ergo istum casum, sed à remissione in hac vita: Omne peccatum veniale, inquit Scotus, morientis in charitate remittitur in hac vita, nisi ille continuet actum peccati &c. Quid clarior?

Et supra: Sunt impedita (merita istius morientis in charitate) dum ille vivit, si semper actu

manet in peccato veniali, post mortem vero (id est, in instanti mortis) non sunt impedita, quia tunc non contrahit actum peccati venialis. Tunc per illa delebuntur peccata venialia post hanc vitam, id est, in instanti mortis. Quomodo ergo excipit à remissione in instanti mortis casum, quo moriens actu continuet veniale, aut in eo complectatur?

Deinde inquiri, quid est manere actu in peccato veniali habituali? Quid hic est peccatum veniale habituale? An forte macula, quæ manet post actum transeuntem? Manifestum est quod non; sic enim Scotus apertissime peteret principium; nam queritur, quare hæc macula maneat usque ad instanti mortis; illa autem deleatur in hac vita.

Rationem autem discriminis assignat; quia merita, quæ essent causa sufficiens deletionis sunt impedita dum ille vivit, si semper actu manet in peccato veniali, post mortem vero non sunt impedita, quia tunc non contrahit actum peccati venialis. Sed quod illud impedimentum? Nonne ipsa macula? Quis ita desipiat? Quod ergo? Si semper, inquit Scotus actu manet in peccato veniali. Ergo per peccatum veniale non intelligitur hic macula, quæ manet post actum transeuntem.

Quid igitur manere actu in peccato veniali habituali, quod manere Scotus assignat pro impedimento? Impedimentum, inquit Hiquæus supra n. 55. est, non retractasse aliàs peccatum, quod requirit lex in viatore ad effectum remissionis, vel quod Deus non acceptavit opera, aut alia media, ut sacramenta, ad illum effectum; sed in morte cessat hoc impedimentum: quia merita adjuncta perseverantiæ finali tribuunt ultimum & completum jus ad gloriam; quod jus aliàs fuit remotum & suspensum, donec poneretur conditio, à qua dependebat, nempe perseverantia finalis: quia, Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit: sicut ergo additæ perseverantiæ finali completur nostra iustitia respectivè ad gloriam, sic etiam opera accipiunt valorem tollendi hujas impedimenti; quod est ex peccato habituali, ita ut ipsorum intuitu remittatur. Huc usque præfatus Auctor. Sed inspiciamus singula.

Impedimentum, inquit, est, non retractasse aliàs peccatum, quod requirit lex in viatore ad effectum remissionis, vel quod Deus non acceptavit opera, aut alia media, ut sacramenta, ad illum effectum.

Sed hoc est quod queritur, quare Deus non acceptavit opera, aut alia media ad illum effectum, quæ aliàs acceptasset. Quia, inquit, non retractavit peccatum.

Optima responsio! Ergo sola non retractatio debuit assignari pro impedimento, & non sub disjunctione, non retractasse aliàs peccatum, vel quod Deus non acceptavit opera &c.

Præterea, quæ est illa lex, quæ requirit retractationem peccati venialis in viatore ad effectum remissionis? Aut quæ est ista retractatio, quæ

107. Rejicitur secundo.

108. Impeditur à remissione venialium in hac vita ex effectibus quodammodo.

109. Prima obiectio.

110. Secunda.

pe or-
antium
missio
is, ni-
diant
alii ef-
ii effe-
autem
motu,
in gra-
ve-
tio, ut
& lan-
alterius
a vete-
nume-
venialis
post
ve-
non
ium,
viam
primò,
liquor
in mo-
Purga-
secunde
liciter,
alis re-
pro ca-
da,
ipa que
in debi-
pœnam
tempo-
ipsa col-
e debi-
rimò sic
innuata
remve-
on ordi-
em non
a mor-
iri ve-
totalis
propter
littin-
que,
ulper,
quitur

requiritur? Ad minus, inquis, relatio operis interioris ad finem remissionis. Sed contra; Scotus asserit, ad remissionem sufficere acceptationem Dei absque relatione operantis, de concl. 3. vidimus. Planè, reponis, sed quando talis relatio operantis non potest haberi; scilicet post mortem.

Contià; loquitur de remissione in hac vita, quando relatio illa potest haberi. Peccatum veniale, inquit, in ista vita remitti potest, non tantum per penam interiorem, vel exteriorem... sed per aliquem actum Deo magis acceptum, quam peccatum veniale displicet, & hoc vel relatum ab ipso operante ad hoc peccatum veniale remittendum, vel non relatum ab ipso, sed à Deo acceptante in ordine ad illud. Et infra: Merita istius morientis essent causa sufficiens deletionis venialium istius (scilicet in hac vita) vel relata ab ipso, vel à Deo acceptante illa in ordine ad istud.

Ergo sine relatione essent causa sufficiens, si à Deo acceptarentur: acceptarentur autem, nisi essent impedita; per quid? Numquid per non relationem? Reverà si Deus numquam acceptat actum ad effectum remissionis in hac vita, nisi relatum ab operante, frustraneè omnino dicitur sub disjunctione: Vel relatum, vel non relatum, sed à Deo acceptatum.

Quod ergo impedimentum acceptationis divinae? Respondet aliquis, actualis complacentia in peccato veniali impedit ejus remissionem in hac vita. Actualis complacentia in peccato veniali impedit ejus remissionem in hac vita.

Impediuntur illa merita iusta & bona, inquit Scotus in Report. (ultima editionis) 4. dist. 21. q. 1. n. 9. habere suum effectum usque ad illud instans, quo moritur, quia semper concomitatur illa aliqua culpa venialis (actualis) usque ad illud instans; quia omnem culpam venialem (actualement) non potest viator effugere, licet illam, & illam, & quamlibet divisiim. Hæc pro intelligentia verborum Scoti, quæ nonnullam habent obscuritatem.

Eo tamen semper salvo, quod Doctor Subtilis, licet multum propendat in hunc secundum modum dicendi, videlicet peccata venialia remitti in instanti mortis per opera prius facta, & à Deo relata ad hunc effectum, nihilominus concedat facultatem, ut queratur alius modus: sic enim scribit n. 10. Si neuter modorum istorum placet, nec primus, scilicet quod idem est veniale remitti, & penam solvi debitam illi: nec secundus, scilicet quod per merita in vita habita & reservata in divina acceptatione deleantur in instanti mortis;

queratur alius, quem est difficile invenire: nam motum aliquem bonum, per quem tanquam per dispositionem, vel meritum de congruo, vel condigno deleatur veniale, ponere in anima post mortem, non videtur doctrinæ Theologicæ consonum, quæ ponit statum illum ab istis immunitum. Ut proinde Scotus libere sic hac in re sentire, quod liber.

De cetero ad propositum nostrum Doctor Seraphicus 4. dist. 21. a. 1. q. 2. in corp. sic inquit: Cum nullus sit usus liberi arbitrii meritorius post mortem, in nullo videtur possibile, quod gratia culpam deleat cooperante motu voluntatis anime tam exuta, & sic modus iste dicendi non videtur omnino conveniens. Modus iste dicendi erat: Si quis cum impenitentia de venialibus discedat, mortaliter peccat. Si quis verò præter usum liberi arbitrii discedat, postmodum deleatur per gratiam eam deletionem voluntaria: nam anima, quæ est in gratia, statim dum in se conspicit culpam illam, detestatur, & gratia existens in anima eam delet.

Hunc modum dicendi ex parte amplectus fuit Card. Lugo, qui disp. 9. n. 35. cum aliis, quos citat, requirit ad remissionem culpæ venialis post mortem actum retractationis; quæ, inquit, retractatio facillimè elicitur ab anima separata in ipso exitu à corpore, concurrentibus tot tantisque motivis ad detestandam culpam, & cessantibus omnibus, quæ in hac vita retardabant ab ea retractatione perfectè habenda.

Ratio Eminentissimi est; quia durare culpam habitualement, est durare fundamentum ad rationabilem indignationem Dei ratione offensæ: hæc autem indignatio inter alios fines ordinatur ex se ad respicientiam peccatoris, ut qui offendit, ex justa indignatione offensus advertat, se malè fecisse: quamdium ergo homo non habet hujusmodi respicientiam, videtur esse positivè indispositus ad veniam, atque ideo ad remissionem videtur prærequiri ex natura rei ista respicientia, & retractatio ex parte offendentis: & per consequens etiam post hanc vitam expectat Deus ejusmodi retractationem ad remissionem peccati venialis. Hæc ille.

Quæ non omnino displicent, admissio, ut ipse ibi admittit n. 36. quod ea retractatio non requiratur ut meritoria, vel satisfactoria, sed solum tamquam removens prohibens, quatenus, inquit, tollit indispositionem positivam, & impedimentum, quod præter ad veniam, dum homo non respicit, nec recognoscit offensam: non ergo datur venia inuitu illius dispositionis tamquam meriti, sed tamquam conditionis ex natura rei necessariæ, ut peccatum remittatur omnino gratis.

Et fortè Scotus supra n. 10. nihil aliud voluit, quamvis videatur distinguere inter dispositionem, & meritum; & negare tam dispositionem, quam meritum. Interim n. 8. solum meminit actus meritorii ibi: Ad propositum, opera istius; qui moritur in charitate, est post mortem

111. Actualis complacentia in peccato veniali impedit ejus remissionem in hac vita.

112. Licet Scotus propendat in secundum modum ista explicatum, tamen dat facultatem querendi tertium.

116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.

tem non referantur ab ipso ad veniale, in quo moritur, dimittendum, nec etiam ipse habeat aliquem aliam novum meritum, per quem deleatur veniale &c. Doctor quoque Seraphicus supra solummodo negat ulum liberi arbitrii meritum post mortem, nullam faciens mentionem dispositionis non meritoria.

Quidquid sit de necessitate illius retractationis, quæ incerta est, sicut multa alia, quæ hætenus proposuimus circa remissionem peccatorum venialium, defectu revelationis divinæ voluntatis, à qua potissimum pendet hæc remissio; non dubium, quin moriens in charitate, illico retractet omnia peccata venialia, si forte aliqua habeat, quæ in vita non retractaverit, idque modo perfectissimo quo potest, cum nihil sit quod ipsam impediat, immo adfit, quod maxime juvet, scilicet consideratio multæ, divinæque bonitatis, tunc ei veraciter propositæ in iudicio particulari.

Et si hæc me quaerit, an ergo omnino gratis illa peccata remittantur. Respondeo, remitti omnino gratis, id est, sine ullis meritis post mortem; interim intuitu meritum præcedentium, ut cum Scoto docet Lugo supra n. 37. Iustus enim in hac vita per bona opera, sicut meretur gloriam, si moriatur in gratia, ita etiam meretur, ut si moriatur in gratia, detur ei venia suorum venialium, sine qua non potest consequi cum effectu gloriam, quam meretur: habet ergo jus ex meritis præcedentibus huius vitæ, ut post mortem remittantur ei venialia, atque ideo aliquo modo remittuntur ei ex meritis. Ita Eminentiſſimus.

Sed contra, inquis; si opera præcedentia merentur remissionem, cur non remittuntur illa peccata ante mortem? Respondeo ex Scoto supra; quia sunt impedita dum iste vivit; si semper actu manet in peccato veniali.

Atque ut non semper actu maneret in peccato veniali, nihilominus Scotus probabile reputat, quandoque differri remissionem usque ad instantem mortem. Hæc sunt verba illius 4. dist. 21. q. 1. o. 9. Ex hoc sequuntur duo. Primum &c. Aliud, quod omne peccatum veniale morientis in charitate remittitur in hac vita, nisi ille continet actum peccati usque ad mortem, vel ad instantem mortem. Hoc secundum videtur probabile, nisi dicas, Deum hoc ordinasse, quod bona merita ipsius reserventur in divina acceptatione, usque ad instantem mortem, quando scilicet definit viator esse, & per consequens tunc retribuat bonum correspondens istis meritis: non sic autem pro aliquo instanti priori, pro quo fuit viator.

Istud est probabile in aliis (meritis) quia cum quodcumque meritum mereatur (ut credo) augmentum gratiæ, quia aliquem determinatum gradum gratiæ, ad quem requiritur, ut dispositio prævia, aliquis gradus gratiæ, & non semper Deus post quemcumque actum meritum augeat gratiam proportionatam merito, videtur quod augmentum debitum meritis remissis, reservet usque ad instantem mortem.

Et eodem modo de ista deletione venialium, quæ est quoddam premium non principale ipsorum meritum, sicut & augmentum charitatis in tali vel tali gradu. Et hoc est rationale, quia in illo instanti ipse primo sit in statu alio, & premium meritum reddi eis impeditur status viatoris, vel aliquid concomitans statum huiusmodi.

Et prosequitur dicens: Nec oportet hic assignare, quod hæc reservatio (augmentum gratiæ) pro instanti mortis sit rationale, quia homo tunc maxime indiget (gratiâ) propter maximas tentationes tunc imminentes: hoc enim non est verum, quia in instanti mortis anima est separata à corpore, & per consequens non est in via, sed in termino, nec per consequens tunc expedita tentationibus.

Itaque iustus non meretur utcumque remissionem venialium, sed subordinatè ad augmentum gratiæ; nec meretur utcumque augmentum gratiæ in illa sententia, sed solum pro illo tempore, quando erit necessarium ad augmentum gloriæ, cum ergo augmentum gloriæ, quod est premium principale reddi meritis impediatur status viatoris, quid mirum si similiter impediatur reddi augmentum gratiæ, & remissionem venialium, quæ sunt præmia non principalia?

Deinde iustus, licet suis operibus mereatur remissionem venialium, non tamen nisi pro illo tempore, quando non est amplius locus propriæ satisfactioni; solum enim meretur in genere ablationem impedimentorum ad habendam aliquando gloriam, ut statim dictum est, ad hoc autem sufficit remissio post mortem: & aliunde congruit, ut quamdiu homo potest se disponere ad veniam per propriam satisfactionem, non remittantur sine illa.

Si inferas; ergo nec immediatè post mortem remittuntur, quia quamdiu poena non est soluta, non debetur introitus in Cælum. Respondeo neg. Conseq. quia licet posset ulterius differri illa remissio, quod solum probat ratio adducta; equidem nulla amplius est ratio differendi, cum jam homo non possit ulterius pro culpa satisfacere, sed tantum satisfaci; nam illa retractatio sive displicentia; quæ forte est necessaria post mortem, non requiritur ut satisfactio, sicut in vita; sed ut mera ablatio indispositionis & obicis ad veniam; qui obex erat carentia displicentiæ seu retractationis; posita ergo retractatione; ponitur conditio, defectu cuius ante mortem non fuit facta remissio; ergo statim ponitur remissio.

Petes; quid si ergo post ultimum peccatum veniale, nulla habuit nova merita, v. g. decessit cum actuali affectu peccati venialis? Respondeo, sufficiunt merita præcedentia; nam sicut illa meruerunt augmentum gratiæ, meruerunt etiam ablationem impedimentorum ad consecutionem gloriæ, si in gratia decesserit, inret quæ impedienda est perseverantia macule venialis.

118.

idem dici possit de remissione venialium

119.

Iustus meretur remissionem venialium subordinatè ad augmentum gratiæ

idque non nisi pro illo tempore, quando non est amplius locus propriæ satisfactionis

120.

Obiectio solvitur

121.

Quid si obit quis post ultimum peccatum veniale nulla habuerit nova merita

122.
Quia si
nulla om-
nino ha-
buerit me-
rita?
Prima ref.
ponio.

Rogas iterum, quid si nulla omnino habuerit merita, sed decesserit cum sola iustitia baptismali? Respondeo I. loquitur Scotus secundum ordinarium cursum, non in eo casu, qui forte non contingit, nec contingere posse docent ij, qui in primo instanti usus rationis dicunt hominem obligari ad perfectam in Deum conversionem, alioquin mortaliter peccatum (si credere fas est) quâ sententiâ suppositâ, nisi aliâs baptismatus sit infans, habet meritum aliquod, ut patet.

Secunda.

Respondeo II. suppositâ veritate casus, videlicet, quod adultus, qui moritur, habeat solam gratiam baptismalem cum peccato veniali; respondeo, inquam, tunc remitti peccatum illud intuitu operum & meritorum Christi, quæ ipsi applicata fuerunt per Baptismum, & intuitu quorum per Baptismum accepit gratiam habitualem, quæ gratia habet annexum jus ad gloriam, adeoque jus ablationis impedimentorum, per consequens jus remissionis venialium, sine qua impossibilis est, secundum præsentem Dei ordinationem, consecutio gloria.

123.
Objectio
soluitur.

Sed contra; si est ius ad remissionem, ergo non est remissio, quæ importat actum liberalitatis, sed solutio debiti. Resp. neg. Conf. quia non repugnat, quod ex iustitia aut fidelitate debeat actus liberalitatis. Quid si enim promittam Deo, dare pauperi elemosynam, num ideo elemosyna pauperi exhibita non erit actus liberalitatis? Liqueat profectò esse; cum pauperi ex illa promissione nullum acquiratur jus, & tamen aliunde erit actus debitus Deo ex fidelitate.

124.
Replicat
vitur primò
ex S. Ansel-
mo,

Dices; remissio debita respicit eandem personam; ergo disparitas. Respondent aliqui neg. Antecedens; quia, ut ait D. Anselmus Prologii c. 10. *Iustus es (Domine) non quia nobis reddas debitum, sed quia facis, quod decet te summe bonum.*

S. D. Aug.

Similiter loquitur D. Augustinus 1. Confess. c. 4. *Reddis, inquit, debita nulli debens. Itaque remissio illa post mortem debita est, non homini, respectu cuius est actus mera liberalitatis, sed magis ipsi Deo, qui teste Apost. 2. Timoth. 2. v. 13. *Fidelis permanet, seipsum negare non potest.**

2. Tim. 2.

Atque ut fidelitas in Deo respiceret hominem, immò ut esset vera & stricte dicta iustitia in punitione & præmiatione, ut scilicet pro meritis quasi commutando reddantur à Deo præmia, & pro peccatis supplicia, quid tum? Nonne aliqui docent, habentem superflua, teneri ex iustitia dare elemosynam, constituto in extrema necessitate?

125.
Obligatio
iustitiæ non
semper eva-
cuar ratio-
nem elemo-
synam.

Quid si ergo cum aliquo contraxissem, ut mihi nunc daret 100. florenos, ego autem pro tempore indigentia, ipsi ex meis bonis necessaria præstarem; putas quia ista obligatio iustitiæ, evacuetur rationem elemosynæ, quam

alioquin haberet datio necessarium tempore indigentia? Quid si omnino liberaliter promississem? Quid si homo obligaret se alteri ex iustitia, vel fidelitate; ad remittendam offensam, quoriscumque ipsam offenderet, & postea nollet offensam remittere, nonne existimaretur durus aut implacabilis, quasi irrationabiliter iram retineat?

Reverà, inquit Lugo supra n. 39. habet adhuc totum fundamentum indignationis, scilicet offensam absque satisfactione sufficienti offendentis; maneret ergo offensa, donec ab offenso remitteretur, licet ad hanc ipsam remissionem teneretur ex iustitia, aut certe fidelitate, ob suam promissionem.

Ergo similiter in Deo, siue dicatur ex iustitia obligatus ad illam remissionem venialium post mortem, siue solum ex fidelitate, aut quadam condementia; vel, ut alii vocant, conaturalitate, quâ gratia finali debetur gloria, & per consequens remotio impedimentorum, constat manifestè, quod illa obligatio non auferat seu impediat rationem liberalitatis; sicut quod Deus ex liberali promissione obligetur remittere peccatum mortale, quando peccator ex perfecta charitate conteritur, non facit, ut illa contritio sit meritum condignum; neque ab illa remissione auferat rationem liberalitatis.

Quare? quia, etiam accedente ordinatione seu promissione divinâ, ille actus non est satisfactio sufficiens. Ergo consimiliter, licet Deus acceptet merita morientis in charitate ad effectum remissionis venialium post hanc vitam, eo ipso quo acceptat illa ad augmentum gratiæ & gloriæ, quia ordinavit gloriam non dare, nisi præcesserit illa remissio; equidem illa merita non sunt satisfactio sufficiens, & ideo non impediunt, vel non auferunt rationem liberalitatis ab illa remissione post mortem.

Ceterum fieri aliquam remissionem post hanc vitam, colligit Mag. 4. dist. 21. in principio ex illo Christi Matth. 12. v. 32. *Qui dixerit (verbum) contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.* Ex quo datur intelligi (inquit ille) sicut sancti Doctores tradunt, quod quadam peccata in futuro dimittentur, quædam enim culpe in hoc seculo relaxantur; quædam verò parva etiam in futuro, quæ quidem post mortem gravantur, sed dimittuntur, si digni sunt, si bonis actibus in hac vita meruerunt, ut dimittantur eis. Hincque Magister.

Dubitas qui sint isti sancti Doctores? Respondeo, imprimis D. Gregorius lib. 4. dial. c. 39. (& refertur dist. 25. c. 4.) ibi: *Qualis homo dicitur? Quia si quis in Spiritum sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neque in futuro. In qua sententia datur intelligi,*

intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam vero in futuro posse relaxari. Quod enim de uno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur.

Accedat D. Augustinus lib. 21. de Civit. c. 24. ibi: Neque enim de quibusdam veraciter dicitur, quod non eis remittatur neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi essent, quibus etsi non in ipso, tamen remitteretur in futuro. Plures vide apud alios; hi duo nobis sufficient pro veritate istius doctrine: contra quam nihilominus

Objicitur I. Nullus moriens justus potest postea peccare: ergo nec moriens in peccato potest postea resurgere. Consequentia patet; tum, quia simile videtur pro aliquo statu posse peccare, & resurgere a peccato: tum, quia facilis est cadere, quam resurgere; tum, quia resurgere a peccato non videtur competere nisi ei, qui potest mereri: sed qui non potest in aliquo statu cadere, non potest mereri; ergo &c.

Respondet Scotus 4. dist. 21. q. 1. n. 11. neg. Consequentiam, intelligendo resurgere pro liberari a peccato. Ad probationem dicit: Quod non est simile; quia peccare est liberè agere, & pro statu viae (intellige de peccato demeritorio) resurgere autem, id est, immunem fieri à peccato non requirit liberè agere, etiam in via, quia vel secundam primam opinionem non est nisi solveve penam, & hoc est pati eam, vel iuxta secundam non est nisi per merita prius habita in via, & pro tunc acceptata, culpam nunc dimitti.

Ad secundam probationem Consequentia, concedenda, quod facilius est cadere, quam resurgere, prout resurgere dicitur ordinatum in potestate simpliciter resurgentis; sed sic non accipitur resurgere in ista remissione peccati venialis.

Ad tertiam probationem falsum accipit, scilicet quod resurgere tunc est per actum voluntatis meritorium, qui tunc infit; sed per actum meritorium qui prius usuit in vita iuxta secundam opinionem; vel per nullum actum meritorium, sed tantum per pati penam condignam pro illo peccato secundum primam opinionem. Hucusque Doctor Subtilis.

Interpolui autem illam parenthesisem, Intellige de peccato demeritorio, quia damnatus verè peccat, etiam secundum Scotum, ut patet ex dictis concl. 2. licet per illud peccatum nihil de novo demereatur.

Cur ergo similiter, dicit aliquis, anima in purgatorio non possent peccare, saltem venialiter, estò nihil per peccatum demererentur? Nam confirmatio in gratia solum videtur excludere peccatum mortale. Unde tamen id admitteretur, adhuc verum esset id, quod dicit Ecclesiastes cap. 11. v. 3. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

Similiter quod ait D. Augustinus lib. de Prædest. SS. cap. 14. His atque huiusmodi Doctor ille (intelligit Cyprianum) sententus in Catho-

lica fidei luce clarissima, satis aperitque testatur, usque ad huius corporis depositionem peccandi pericula tentationeque metuendas; deinceps nulla talia quemquam esse passurum, puta pericula tentationeque peccandi mortaliter, & demeritoriè. Nam sententia D. Cypriani, quas ibidem allegat D. Augustinus nihil aliud videntur probare. Sunt autem hæc.

Prima: Cur non cum Christo futurus, & de Domini pollicitatione securus, quod ad Christum voceris amplecteris; & quod Diabolo careas gratularis? Secunda: Pueri periculum lubricæ ætatis evadunt. Tertia: Quid non properamus & currimus, ut patriam nostram videre, ut parentes salutare possimus? Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum, frequens nos & copiosa turba desiderat, iam de sua incoluntate secunda, adhuc de nostra salute sollicita.

Interim non peccare, est res certa de fide (inquit Suarius 3. p. to. 4. disp. 47. sect. 1. n. 7.) contra Lutherum, qui dixit, illas animas semper peccare, horrendo & fugiendo pœnas illas iustas, in quo seipias, suumque commodum quaerunt, ut refert Rosenfis art. 38. Hæc ille.

Quidquid ergo sit de possibili, an Deus sic potuisset ordinare, ut peccarent non demeritoriè, & illa peccata remitterentur quoad culpam per merita hujus vitæ; sicut remittuntur peccata venialia hujus vitæ post mortem; certum est de facto non sic ordinasse, sed voluisset ut hoc ipso, quo iustus moritur, amplius non peccaret; non defectu liberatis, neque præcisè quia amplius non est in via; sed quia est in tali statu, in quo est transitus infallibilis ad gloriam: illi autem statui, tamen ab intrinseco non repugnet peccatum, tamen convenientissimum est, ut ab illo quàm longissimè abfit, cum peccatum ex ordinatione divina sit incompatible cum gloria: & aliunde nulla ratio subest permittendi peccatum, quod alioquin necessariò & infallibiliter est remittendum.

Aliud est de peccatis damnatorum, ut patet; uti etiam de remissione venialium hujus vitæ post mortem, quæ necessaria est ad gloriam consequendam, adeoque iustissimam Deus habuit rationem, ordinandi resurrectionem post mortem, & simul impeccabilitatem, aut potius carentiam omnis peccati. Hæc de prima objectione.

Objicitur 2. Nullum peccatum mortale post hanc vitam potest remitti; igitur nec veniale. Consequentia patet; quia sunt ejusdem rationis, cum non nisi secundum magis & minus differant.

Respondet Scotus supra n. 12. Non valet Consequentia. Et ratio secundum primam opinionem est; quia pœna debita mortali non potest esse totaliter soluta, cum sit æterna; secus pœna debita peccato veniali. Iuxta verò secundam esset dicendum, inquit Scotus, quod merita facta in vita non possunt acceptari pro instanti mortis,

Cyprianus

132. Non peccat, re est res certa. Suar. ut.

Rosenfis.

Quare Deus sic ordinavit.

133. Secunda obiectio.

mortis, ut per ea deleatur mortale: quia Deus disposuit mortale non delendum, nisi per susceptionem voluntariam Sacramenti, vel per aliquam dispositionem tanquam meritum de congruo, tunc vel usque tunc inherentem, quando peccatum deletur; non sic est in eo, qui discedit in mortali.

Ad probationem Consequentia dicit: Quod est mortale, & veniale sint eiusdem rationis in genere nature, vel forè in malitia mortis, ut genus virtutis distinguitur contra gratitutum & peccatum (non enim idem est esse virtuosum vel vitiosum moraliter, & iustum & peccatorem theologicè: immo quandoque vitiosus est iustior, & magis virtuosus magis peccator, ut alias dictum) sed tamen non sunt ista eiusdem generis vel rationis in ratione offense divine; & ideo nec uniformiter remittuntur.

Id est, peccatum mortale, & veniale quandoque opponuntur eidem virtuti, & privatur eadem bonitate physicâ, aut etiam morali philosophicâ, ut sic loquar, non tamen eadem bonitate morali theologicâ, quia peccatum mortale opponitur ex divina ordinatione gratia iustificanti, & privat amicitia divinâ, secus peccatum veniale. Quid ergo mirum si unum remittatur post mortem, & non alterum?

Obicitur III. ex Damasc. lib. 2. de fide c. 4. Quod est Angelis casus, hoc est hominibus mors; sed Angelus post casum est omnino invariabilis ab huiusmodi, in quod cadit, ergo & homo ab illo, in quo moritur est invariabilis post mortem. Ità lego apud Scotum supra n. r. Subscribo genuina verba D. Damasceni: Illud etiam scire non alienum fuerit, quod hominibus mors est, hoc Angelis lapsum exitisse. Post lapsum enim præclusa iam est illis omnis respiciendi facultas, quemadmodum & hominibus, postquam ex hac vita migraverunt.

134. Tertia obiectio ex D. Damasceno.

Responsio Scoti.

Respondet Scotus supra n. 13 Est similitudo quoad hoc, quod Angelus cadens est in termino, non in via, sic & homo in morte: sed non oportet similitudinem esse quæritum ad stabilem permanentiam in quocumque, sed in illo quod est principale in eo, qui iam attingit terminum, cuiusmodi est vita spiritualis per gratiam, v. l. mors spiritualis per peccatum mortale, & sic qui moritur in vita gratia semper vivet: qui vero moritur in peccato mortali semper permanebit.

Secundam veniale non attenditur status.

Sed de peccato veniali non oportet esse talem stabilitatem, quia illud non est aliquid, secundum quod per se attendatur status bonus, vel malus via, vel termini, quia potest stare cum bono statu, & cum statu malo, tam via quam termini; sed quando est cum bono statu termini, oportet, quod deleatur antequam plenè habeatur ultimus terminus.

135. Quarta obiectio.

Obicitur IV. per penam minimam potest dimitti peccatum veniale, dum tamen sit voluntaria, ut asperitio aqua benedicta; & huiusmodi pena mortis est maxima, quia ultimum terribilium est. 3. Ethic. c. 9. ergo per illam si sit accepta voluntariè ab isto morituro, potest deleri omnis culpa venialis; ergo post mortem nulli remanet dimittenda.

Respondet Doctor Subtilis supra: Potest bene concedi, quod mors voluntariè accepta sit pena debita sufficiens pro pena cuiuscumque peccati venialis, & forè pro magna parte penæ debita pro mortalibus dimissis. Nec obstat, quod est pena necessaria; quia aliquis potest necessarium voluntariè acceptare; & sic huic consonat, quod dictum est in secunda opinione, quod peccatum veniale deletum in instanti mortis, cum dicto in prima opinione; quia si per solam solutionem penæ remittatur in morte, illa pena solvitur; & sic in morte veniale remittitur.

Clarius exprimit hanc doctrinam in Report (ultima editionis) eadem dist. & q. n. ultimo, ibi: Ad aliud cum dicitur, quod per maximam penam, quæ est mors, possunt omnia peccata venialia remitti, dico, quod quicquid dicitur alii, mors si voluntariè toleraretur, deletet omnia peccata venialia, & etiam forè mortalia quantum ad eorum partialem penam non solvant. Licet enim mors sit pena necessariè consequens hominem, quia homo necessariè moritur; potest tamen Deus illum penam voluntariè acceptam & toleratam acceptare pro multis aliis penis debitis tam venialibus, quam mortalibus, dummodo culpa prius remittatur per Absolutionem sacramentalem. Et ideo secus impendenda est latroni, qui statim morietur pro faciente aliquo, mors sua voluntariè sustinenda pro pena. Et credo, quod si fur illum voluntariè sustineat, tanta potest esse illius contritio & displicentia, & voluntaria & libera electio mortis pro pena sibi debita, quod statim evolvaret ad Cælum. Hucusque Scotus secundum primam opinionem, quæ erat, quod nihil aliud est culpa venialis remissio, quam solutio penæ temporalis debita pro ea.

Juxta autem secundam opinionem, quæ distinguit remissionem culpæ, à solutione penæ, ut mors voluntariè tolerata deleat omnem penam debitam peccatis venialibus, & mortalibus prius quoad culpam remissis, eundem manifestè constat, per illam non remitti peccata venialia quoad culpam, nisi in quantum acceptatio mortis est opus meritotium relatum in istum finem, vel à Deo acceptatum in ordine ad illud.

Finio verbis Scoti desumptis ex Reportatis supra n. 2. In ista questione conclusio est certa, quod peccatum aliquod potest dimitti post mortem non tantum quantum ad penam, quia scilicet pena illi peccato debita non fuit hic soluta, sed etiam quantum ad culpam in se. Probatio istius: nullus salvabitur cum aliquo peccato, sed existens cum aliquo peccato veniali potest dormire, & dormiendo mori; & similiter potest aliquis venialiter peccare usque ad ultimum instanti, quo anima egreditur à corpore. Constat autem quod sic morienti nunquam fuit dimissum hoc peccatum veniale, igitur vel intraret gloriam sine remissione culpæ talis venialis, vel ibi remitteret ei. Atqui non intrabit gloriam sine remissione culpæ talis venialis, quoniam Non intrabit in eam aliquod conquinatum. Apoc. 21. v. 27. ergo ibi remittetur ei.

Cum

Cumque nulla sit ratio differendi illam remissionem, non dubito quin ante delationem ad locum Purgatorii remitteretur ei talis culpa venialis, absque tamen infusione novæ gratiæ, aut ulla diminutione peccatorum temporalium. Hæc sunt, quæ habuimus communicanda

Lectori de re adeo incerta; & nobis incognita, de remissione dico peccatorum venialium, sive in hac vita, sive post mortem. Restat ultimus effectus Pœnitentiæ, nempe reviviscencia meritum, de qua instituitur

SECTIO SEPTIMA.

De Reviviscencia meritorum per Pœnitentiam.

HAud rarò contingit, ut justus avertat se à justitia sua, & faciat iniquitatem; cum autem avertit se injustus à justitia sua, & fecerit iniquitates secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes justitias eius, quas fecerat, non recordabuntur: in præparacione, quâ præparatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur. Ezech. 18. v. 24.

Omnes, inquam, justitias ejus, id est, operata meritoria, quæ fuerunt exercita ab homine imo, non recordabuntur ad præmium gratiæ, & gloriæ: quæ propterea vocantur operata mortificata, quoniam in principio viva fuerunt, nunc autem nullum vitæ effectum, neque præmii meritum habere possunt.

Secd. Numquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat? Ezech. 18. v. 23. Hinc sæpissimè evenit, ut impius avertat se ab impietate sua, quæ operatus est, & rursum faciat judicium & justitiam. Cum autem avertit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium & justitiam, ipse animam suam vivificabit. Ezech. 18. v. 27.

Numquid etiam vivificabit opera mortificata, Converterimini, ait ibidem Dominus v. 30. & agite Pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et quamvis fortè hæc Scriptura nõ probet efficaciter intentum, ut in progressu apparebit, sit nihilominus

CONCLUSIO I.

Merita per peccatū mortificata, reviviscunt per Pœnitentiā; potius sent absolute non reviviscere.

Prima pars est communis Theologorum, quæ sine temeritate non potest negari, & probari solet primò ex Apost. Heb. 6. v. 9. & 10. Confidimus, inquit, de vobis dilectissimi meliora, & viciora alius: tamen si ita loquimur. Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionem (id est, ut non remuneret opera vestra, & dilectionem) quam ostendistis (id est, exhibuistis seu præstitistis) in nomine ipsius, qui ministras sanctus, & ministras, indigentibus videlicet Christianis necessaria subministrando, seu in necessitatibus adjuvando.

Et quamvis hic locus ab aliquibus explicetur de bonis operibus, non intruptis per

peccatum; ab aliis autem de bonis operibus in peccato factis; equidem probabilis à plerisque intelligitur, vel de solis operibus bonis, mortificatis per peccatum; vel generaliter de omnibus operibus bonis in gratia factis, sive adhuc vivis, sive jam per peccatum interruptis; loquitur enim ibi Apostolus generaliter cum omnibus Hebræis; quorum licet magna pars cecidisset è gratia, non dubium tamen, quin adhuc multi starent in gratia, accepta per Baptismum. Ideoque facit illam distinctionem: Ministras, inquit, & ministras; Ministras quando adhuc eratis in gratia, à qua jam multi vestrum exciderunt; & ministras de præfenti, quando adhuc aliqui ex vobis sunt in gratia.

Alioquin si solum alloquitur lapsos post Baptismum, frustranea est illa distinctio, cum præfens ipsorum ministerium nihil de condigno mereatur; adeoque non foret Deus injustus, tamen si illius oblivisceretur, id est, tamen si illud non remuneraret. Sin autem hæc verba dirigat ad solos Hebræos nondum lapsos, quis dubitare poterat, bona eorum opera esse in memoria Dei in ordine ad præmiandum; si decedant in gratia?

Agit ergo & cum illis, qui antea in gratia bene operati fuerunt, quibus, ut reddat faciliorem Pœnitentiam, proponit redditum meritorum; agit etiam cum his, qui adhuc erant in innocentia; vel redierant ad gratiam, ut eos reddat alacriores & promptiores ad bona opera exercenda spe redditus meritorum, si fortè prolabantur, & iterum resurgant.

Huic explicationi per omnia consonat Concil. Trident. sess. 6. c. 16. quod sic incipit: Hæc igitur ratione iustificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino: non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius.

Ubi verba illa Apostoli, non proponit specialiter reparatis post lapsum, sed tam iis, quam aliis, qui acceptam gratiam perpetuo conservaverunt, proponit, inquam, tum ratione meritorum præcedentium fortè mortificatorum (alioquin frustra adderet: Sive amissam recuperaverint; quis enim dubitat eum, quod amissam gratiam recuperavit, esse capacem me-

Verior illa relectus

quem amplexatur Conc. Triid